

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce **H. K. V., a. s.**, zastoupeného advokátem Mgr. Oldřichem Barochem se sídlem Václavská 12, 120 00 Praha 2, proti žalovanému **Ministerstvu financí** se sídlem Letenská 15, 118 10 Praha 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 6. 2002, č. j. 16/39537/2002/955,

takto:

I. Žaloba **se zamítá**.

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou, podanou v zákonné lhůtě, se žalobce domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného Ministerstva financí, kterým byla změněna výše pokuty, uložená žalobci rozhodnutím Finančního ředitelství v Plzni ze dne 7. 3. 2002, č. j. 2236/270/2002, za porušení cenových předpisů podle ustanovení § 15 odst. 2 písm. a) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, a to z původní částky 1 181 596 Kč na nově stanovenou částku 1 198 730 Kč. Ostatní části výroku správního orgánu I. stupně žalovaný potvrdil.

Žalobce zejména brojí proti tomu, že mu byla uložena pokuta, přestože dle svého názoru neporušil cenové předpisy. Za součást právních předpisů v oblasti regulace totiž nelze dle názoru žalobce považovat vyhlášku č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb., o cenách. Žalobce dovozuje, že vzhledem k tomu, že vyhláška byla vydána federálním ministerstvem financí, ministerstvem financí ČR a ministerstvem financí SR, tedy orgány, jež smí (resp. směly) podle čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR (resp. ústavního zákona č. 143/1968 Sb.,

o československé federaci) vydávat právní předpisy pouze v rámci výslovného zákonného zmocnění, mohla být vydána pouze v rámci takového zákonného zmocnění. Tím byl v případě vyhlášky č. 580/1990 Sb. právě zákon č. 526/1990 Sb., o cenách (dále jen „zákon o cenách“), respektive jeho ustanovení § 20 odst. 1 písm. a). Celý tento paragraf byl ovšem zákonem č. 135/1994 Sb. zrušen a „přenesen“ do zákona č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR v oblasti cen. Dnem účinnosti této novely, tedy dnem 29. 6. 1994, proto pozbyla vyhláška č. 580/1990 Sb. nutného zákonného zmocnění a tím i platnosti, pročež měla být nahrazena vyhláškou novou, což se nestalo, takže vyhláška č. 580/1990 Sb. pozbyla platnosti bez náhrady.

Neplatným od samého počátku účinnosti vyhlášky č. 580/1990 Sb. pak bylo dle názoru žalobce ustanovení jejího § 8 odst. 7, neboť zde ministerstva upravila okamžik rozhodný pro začátek běhu roční lhůty k uložení pokuty, tedy otázku, již vůbec nebyla vzhledem k rozsahu zmocnění v zákoně o cenách zmocněna upravit. Nelze-li pak podle žalobce aplikovat tento § 8 odst. 7 vyhlášky stanovící jako počátek běhu roční lhůty k uložení pokuty den doručení protokolu kontrolovanému subjektu, je nutno vyložit začátek této lhůty restriktivně a považovat za něj den, kdy se správní orgán mohl poprvé dozvědět o porušení cenových předpisů. Tímto dnem byl dle žalobce den zahájení cenové kontroly, tedy 21. 11. 2000, díky čemuž tato roční lhůta nebyla dle žalobce dodržena.

Dále žalobce nesouhlasí s tím, že by byly porušeny cenové předpisy v otázce ceny kravského mléka. Domnívá se naopak, že cena mléka dohodnutá mezi ním a dodavateli mléka byla řádnou smluvní cenou ve smyslu § 758 odst. 1 obchodního zákoníku, přičemž tato cena byla pro I. jakost stanovena ve výši úředně stanovené ceny minimální, pro jakost Q pak byla stanovena ve výši 0,15 Kč za litr + cena minimální. V souladu se zákonem bylo dle žalobce i dohodnutí finanční odměny placené dodavateli v případě včasného placení žalobcem. Tuto finanční odměnu nelze považovat za cenovou podmínku, nýbrž za podmínku platební, která nemá vliv na výši ceny a odpovídá cenovým předpisům. Zejména pak takto stanovené podmínky plateb neporušují věcné podmínky podle výměru MF č. 2/2000, který zakazuje veškeré podmínky, které v konečném důsledku snižují cenu mléka vyplácenou zemědělcům. Dle žalobce je omezování smluvní volnosti odběratelů a dodavatelů mléka obsažené ve výměru MF č. 2/2000 příliš neurčité, než aby pro jeho případné porušení mohly být vůbec ukládány sankce. Žalobce sice souhlasí s tím, že započtením odměny za placení před datem splatnosti může dojít k nominálnímu poklesu ceny mléka pod cenu minimální, uvádí ovšem, že obdobné dopady má také pozdní placení, neboť pozdější placení obecně snižuje fakticky cenu za odebrané mléko, a proto by měly orgány cenové kontroly postihovat také subjekty platící mléko pozdě.

Pokud chtěl správní orgán (finanční ředitelství) uložit pokutu za porušení cenových předpisů, měl dle žalobce nejprve posoudit, zda je dřívější placení za úhradu přiměřené a zda platba není dle obchodních zvyklostí při placení mléka nepřiměřeně vysoká. Pokud by toto všechno správní orgán zjistil, snad by mohl uložit pokutu ve výši rozdílu mezi platbou za dřívější úhradu a případným úrokem naběhlým za dobu, o níž byla platba provedena dříve; v žádném případě však nemohl dle názoru žalobce uložit pokutu za veškeré odměny za dřívější placení.

Žalobce dále napadá fakt, že mu byla pokuta uložena i za období od 1. 1. 2000 do 12. 1. 2000, přestože v tomto období nemohly být věcné podmínky obsažené ve výměru MF č. 02/2000 vůbec použity, neboť tento výměr byl v Cenovém věstníku zveřejněn až dne 12. 1. 2000 a jeho použití na dobu před publikací by znamenalo retroaktivní použití. Stejně

tak nelze použít výměr MF č. 01/2000, neboť ten použitelnou věcnou podmínku vůbec neobsahuje.

Konečně pak žalobce napadá také způsob výpočtu neoprávněného majetkového prospěchu, který dle žalobce provedlo Finanční ředitelství v Plzni chybně, když postupovalo podle vyhlášky č. 580/1990 Sb., již žalobce považuje setrvale za neplatnou. Namísto toho mělo finanční ředitelství v důsledku absence jiné právní úpravy chápat jeho jednání jako bezdůvodné obohacení podle občanského zákoníku, nebo jako neoprávněný majetkový prospěch podle obchodního zákoníku a tomu přizpůsobit i výpočet výše pokuty. Zejména pak kritizuje fakt, že při výpočtu pokuty byla pro určení neoprávněného majetkového prospěchu použita celková částka finanční odměny včetně DPH, jež měla být správně odečtena.

Ze všech těchto důvodů navrhuje žalobce zrušit obě citovaná rozhodnutí správních orgánů.

Ministerstvo financí (dále jen „žalovaný“) ve svém vyjádření ze dne 21. 1. 2003 především uvádí, že nebylo v jeho pravomoci - jako odvolacího správního orgánu - jakkoli se vyjadřovat k souladu vyhlášky č. 580/1990 Sb. s Ústavou. Proto aplikoval při určení počátku běhu lhůty k uložení pokuty ustanovení § 8 odst. 7 této vyhlášky, díky čemuž nadále setrvává na názoru, že pokuta byla finančním ředitelstvím uložena řádně během roční lhůty. Podotýká také, že nelze považovat za první den běhu lhůty den, kdy byla započata cenová kontrola, neboť vzhledem ke složitosti kontrolních procesů nelze den počátku kontroly považovat za den, kdy se o porušení cenových předpisů kontrolní orgán dozvěděl.

Dále žalovaný setrvává na názoru, že koncepce finanční odměny použitá žalobcem představuje porušení cenových předpisů, neboť samotná závislost ceny na okamžiku jejího zaplacení není sice v rozporu s cenovými předpisy, důsledkem takové závislosti však nemůže být poklesnutí pod stanovenou cenu minimální.

Žalovaný souhlasí s určením účinnosti výměru MF č. 02/2000, uvádí ovšem, že právě s ohledem na stanovení této účinnosti až k 12. 1. 2000 použilo finanční ředitelství při výpočtu výše neoprávněného majetkového prospěchu za celý leden 2000 částku 7,50 Kč za litr uvedenou v dřívějším cenovém výměru, a nikoliv částku 7,80 Kč, jež by byla pro žalobce méně výhodná. Žalobcova námitka absence věcné podmínky, jíž se žalovaný dovolával, ve výměru MF č. 01/2000 je dle žalovaného nekonkrétní.

Žalovaný dále polemizuje s tvrzením o neústavnosti vyhlášky č. 580/1990 Sb., pročež neshledává, proč by mělo být při určení neoprávněného majetkového prospěchu postupováno podle jiných předpisů, jak požaduje žalobce.

V otázce výpočtu neoprávněného majetkového prospěchu s přihlédnutím k započtení DPH konečně žalovaný uvádí, že finanční ředitelství postupovalo správně, když DPH vztáhlo pouze k samotným tržbám, bez ohledu na výši odměny, která nemění samotnou cenu uvedenou ve smlouvě, ostatně tuto povahu odměny (tedy povahu podmínky platební a nikoli cenové) potvrzuje i sám žalobce. Je tak třeba posoudit tuto odměnu jako irelevantní z hlediska daňového, když stanovení DPH má vycházet pouze z celkové fakturované částky, nicméně z pohledu cenových předpisů je stanovení této odměny jednáním, které zakládá jejich porušení.

Z těchto důvodů žalovaný navrhuje žalobu zamítnout.

Protože věc nebyla Vrchním soudem v Praze skončena do 31. 12. 2002, byla dle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“), postoupena Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení v řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního – tedy v řízení o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že dne 20. 11. 2000 byla Finančním ředitelstvím v Plzni u žalobce zahájena kontrola dodržování zákona o cenách, jež byla ukončena dne 4. 12. 2001. Tato kontrola zjistila na straně žalobce jako odběratele kromě některých dalších pochybení (neoprávněné srážky z cen z důvodu nedodržení hodnoty tukoprosté sušiny a obsahu tuku) zejména neoprávněné vybírání finanční odměny za předčasné splácení faktur fluktuující od 4,0% do 9,5% z uhrazené částky, podle míry předčasnosti splacení těchto faktur vzhledem k datu splatnosti, jež bylo stanoveno na 28 dní od měsíčního vyúčtování. Tento postup byl shledán rozporným s věcnou podmínkou výměru F č. 2/2000, podle níž je nepřípustný jakýkoliv požadavek na úhradu služeb, nákladů nebo činností, který v konečném důsledku snižuje ceny mléka pod úroveň minimální ceny. Po provedení propočtu neoprávněně získaného prospěchu určením rozdílu mezi částkou reálně vyplacenou dodavatelům, tedy cenou sníženou o finanční odměnu za předčasné placení, a částkou, jež měla být souhrnně vyplacena, pokud by byla respektována minimální cena stanovená výměrem MF č. 2/2000, bylo zjištěno, že tento neoprávněně získaný majetkový prospěch činil za období od ledna 2000 do provedení kontroly celkem 1 148 524 Kč.

Tyto skutečnosti byly uvedeny v protokolu o provedení kontroly dodržování zákona o cenách ze dne 12. 12. 2001. Ten byl dále argumentačně podepřen dodatkem ze dne 11. 1. 2002, který reagoval na námitky žalobce obsažené ve vyjádření k původnímu protokolu ze dne 28. 12. 2001.

Na základě těchto zjištění učiněných při kontrole bylo dne 1. 2. 2002 zahájeno Finančním ředitelstvím v Plzni správní řízení o uložení pokuty, jež bylo završeno rozhodnutím č. 7/2002 ze dne 7. 3. 2002, č. j. 2236/270/2002, o uložení pokuty žalobci ve výši 1 181 596 Kč za porušení cenových předpisů podle § 15 odst. 2 písm. a) zákona o cenách. Výše pokuty přitom odrážela neoprávněný majetkový prospěch získaný nejen díky výběru finančních odměn, ale také díky dalším dvěma výše uvedeným pochybením žalobce.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 21. 3. 2002 odvolání k žalovanému. V tomto odvolání používal již obdobné argumenty jako v žalobě nyní posuzované Nejvyšším správním soudem. Žalovaný na toto odvolání zareagoval svým rozhodnutím ze dne 6. 6. 2002, č. j. 16/39537/2002/955, v němž zohlednil opravu písařských chyb finančního ředitelství ze dne 29. 3. 2002, která se týkala některých číselných nesprávností v příloze k protokolu ze dne 12. 12. 2001, a v důsledku toho změnil výši uložené pokuty z 1 181 596 Kč na 1 198 730 Kč. S odvoláním samotným ve všech jeho bodech, tedy v námitce neplatnosti § 8 odst. 7 vyhlášky č. 580/1990 Sb., uplynutí roční subjektivní lhůty k uložení pokuty, tvrzení, že pozdější placení snižuje cenu za odebrané mléko, nesprávného výpočtu neoprávněně získaného majetkového prospěchu založeného na údajně neplatné vyhlášce č. 580/1990 Sb. namísto § 758 odst. 1 obchodního zákoníku, či konečně nesprávného začlenění DPH do výpočtu finančních odměn; žalovaný nesouhlasil, a proto napadené rozhodnutí s výjimkou začlenění opravy chyb v příloze k protokolu potvrdil. Na toto rozhodnutí o odvolání zareagoval žalobce nyní posuzovanou žalobou ze dne 28. 6. 2002.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného Ministerstva financí v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

Nejvyšší správní soud se zaměřil nejprve na otázku, zda má oporu v ústavním právu České republiky žalobcovo tvrzení o neústavnosti vyhlášky č. 580/1990 Sb., či alespoň jejího § 8 odst. 7, a zda tedy lze uvažovat o její neaplikovatelnosti v posuzovaném případě.

Otázku ústavnosti této vyhlášky jako celku je přitom třeba posuzovat ve světle nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 3/00 (Sbírka nálezů a usnesení, sv. 18, str. 287 a násl.), který se zabýval obdobnou otázkou, tedy tím, zda vyhláška přijatá na základě § 20 zákona o cenách (*poznámka soudu:* zde se jednalo konkrétně o vyhlášku č. 176/1993 Sb., o nájemném z bytu a úhradě za plnění poskytovaná s užíváním bytu) nepozbyla ve světle čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR platnosti datem účinnosti zákona č. 135/1994 Sb., který tento § 20 zákona o cenách zrušil. Ústavní soud v této otázce judikoval, že z tohoto důvodu vyhláška platnosti nepozbyla, neboť „*zákonem č. 135/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 265/1991 Sb., o působení orgánů České republiky v oblasti cen, a mění zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, bylo citované ustanovení § 20 sice vypuštěno, vypuštění tohoto ustanovení nemůže však mít samo o sobě za následek protiústavnost napadené vyhlášky proto, že tato již nemá oporu v zákonném zmocnění. Vypuštěním zmocňujícího zákonného ustanovení nemůže dojít k automatickému zrušení vyhlášky vydané na základě tohoto zmocnění, není-li tak v zákoně výslovně uvedeno, takže napadená vyhláška zůstává platnou součástí českého právního řádu.*“ Situace posuzovaná v této žalobě může být plně subsumována pod závěry tohoto právního názoru uvedeného Ústavním soudem, pročež je nutno dospět k závěru, že vyhláška č. 580/1990 Sb. nepozbyla zrušením ustanovení § 20 zákona o cenách své platnosti a zůstala nadále součástí právního řádu ČR, a to již proto, že čl. 79 odst. 3 Ústavy stanoví podmínku zákonného zmocnění k vydávání sekundární legislativy pouze pro okamžik jejího vydání, nikoliv pro celou dobu její platnosti. Logika čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR (v obsahové návaznosti zejména na čl. 2, 4 a 95 Ústavy a čl. 2 a 4 Listiny základních práv a svobod) totiž vychází z ústavního principu vázanosti zákonem, který je důsledkem legitimační funkce lidu, vyjádřené v čl. 2 odst. 1 Ústavy („Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.“), a také principu bezrozpornosti vnitrostátního právního řádu. Základním materiálním imperativem proto vždy musí být zcela konkrétní a zřetelně vyjádřený projev vůle zákonodárce (obsažený v zákonném zmocnění) k vydání konkretizujících podzákonných právních předpisů (v daném případě vyhlášky ministerstva), který nemůže být překročen či dokonce zcela absentovat. Pro právní účinky takovéhoto právního předpisu je proto rozhodující jeho zmíněný materiální vztah k projevené vůli zákonodárce; oproti tomu však není možno dospět k věcně podloženému přesvědčení o neplatnosti tohoto předpisu toliko z důvodů legislativně-technických, tedy jen proto, že – jako v daném případě – původní zákonné zmocnění bylo derogováno a „přesunuto“ do zákona jiného, ačkoliv je bez jakýchkoliv pochybností zřejmé, že zmiňovaná vůle zákonodárce i v tomto případě dostatečně zřetelně projevena byla.

Ze stejného důvodu je proto nutno odmítnout i námitku žalobce, že není-li vyhláška č. 580/1990 Sb. neplatná jako celek, je z důvodu nedostatku zákonné legitimace neplatným alespoň její § 8 odst. 7 stanovící den, který se považuje za den, kdy se cenový kontrolní orgán dověděl o porušení cenových předpisů. Toto žalobcem napadené ustanovení plní totiž pouze roli výkladové normy k § 17 zákona o cenách, a to plně v rozsahu zákonného zmocnění obsaženého v původním znění § 20 zákona o cenách. Úpravu běhu lhůt lze nesporně podřadit

pod rozsah zmocnění, které opravňovalo ministerstva financí k vydání vyhlášky i v otázkách cenové kontroly. Názor, podle něhož by nebylo možno podřadit běh lhůt při provádění cenové kontroly pod pojem úprav cenové kontroly jako takové, by totiž vedl nutně k formalistickému požadavku, aby u každé z oblastí v tomto zákonném zmocnění uvedených (tedy u sjednávání cen, vymezení nepřiměřeného hospodářského prospěchu a neoprávněného majetkového prospěchu získaného porušením cenových předpisů, postupu při regulaci cen, cenové evidenci, poskytování cenových informací a cenové kontrole), byla ještě připojena zjevně nadbytečná obecná floskule typu „a otázky související“, či obdobná, čímž by se nepřiměřeně a bezdůvodně primitivizoval právní jazyk těchto zmocňovacích ustanovení.

K oběma těmto žalobním námitkám pak nutno dodat, že oba uvedené závěry procházejí také testem souladnosti se zásadou ukládání povinností pouze na základě zákona, jak je obsažena v čl. 2 odst. 3 a zejména v čl. 4 odst. 1 Listiny. Předmětná vyhláška totiž nestanoví sama o sobě práva a povinnosti ani ve svém celku, ani v žalobcem zvláště napadané části, nýbrž jen umožňuje komplexní interpretaci zákona o cenách, k jehož provedení byla vydána. Ustanovení § 8 odst. 7 vyhlášky č. 580/1990 Sb. nestanoví ani zánik žádného práva, ani vznik žádné povinnosti, nýbrž pouze stanoví, kdy určitá povinnost zanikne, respektive – vnímáme-li oprávnění státního orgánu jako zrcadlový odraz povinností subjektů práva – kdy státu zanikne možnost nesplnění určité povinnosti sankcionovat. Prochází tak napadená vyhláška testem ústavní konformity jak ve svém celku, tak ve své speciálně napadené části, a to jak v pohledu výše rozebíraného nálezu Ústavního soudu ČR, tak i ve světle ústavněprávní teorie, pročež Nejvyššímu správnímu soudu nezbývá než na tuto vyhlášku pohlížet jako na platnou a účinnou ve svém celku i ve všech jednotlivých částech, což vyvrací tuto prvou žalobcovu námitku týkající se nesplnění roční lhůty pro uložení pokuty a navíc a priori neguje některé další z níže posuzovaných žalobcových argumentů.

Při posouzení další žalobcovy námitky, podle níž je sjednání odměny za placení před datem splatnosti (právě tak jak byla tato odměna v souzeném případě sjednána) plně v rámci smluvní volnosti stran, neboť se nedotýká ceny samotné, ale je pouze platební - nikoliv cenovou - podmínkou, je třeba nejprve vyložit pravou povahu tohoto jednání žalobce ve světle cenových předpisů, jejich znění a smyslu. Zákon o cenách a předpisy s ním související sledují v těch částech, kde stanovují odběratelům – tedy i odběratelům mléka včetně žalobce – povinnost nesjednávat výkupní cenu pod úrovní normativně určenou, cíl, jímž je ochrana opačné strany transakce, tedy dodavatelů, před hrozbou tržního tlaku k cenovému podbízení, jenž by mohl ohrozit existenci slabších subjektů této tržní výměny. Proto je stanovována nominální tržní cena, jež nemůže být podkročena, a proto se také objevuje v následných právních předpisech zákaz stanovovat smluvně další věcné podmínky, jež by vedly k faktickému podkročení těchto nominálních limitů, jakkoliv by tyto limity samotné byly v určení kupní ceny respektovány. Ve světle této úvahy je pak irelevantní, zda žalobce označuje stanovení této podmínky za podmínku cenovou či platební, a podstatným je fakt, zda se dodavatelům fakticky dostává ochrany cenovými předpisy zakotvené, tedy zda v konečném důsledku dostanou za dodávané zboží cenu, kterou Ministerstvo financí stanovilo jako minimální; jinými slovy zkoumání naplnění zákona o cenách a souvisejících předpisů se nemůže zaměřovat na otázky smluvního označování částek plynoucích mezi dodavateli a odběrateli, nýbrž musí se koncentrovat na otázku směřující k podstatě věci, tedy zda dodavatelé dostali v konečném důsledku za své zboží minimální částku předpokládanou zákonem. V posuzovaném případě se tak nestalo, neboť částky, jež dodavatelé fakticky dostávali, byly nižší, než je stanovená úroveň, a smluvní postup žalobce se tím dostal do rozporu s těmito předpisy, a byl proto po právu sankcionován.

Neobstojí přitom ani žalobcova námitka, že na jeho jednání nelze před 12. 1. 2000 vztáhnout zákaz stanovení požadavků, jež v konečném důsledku sníží ceny placené dodavatelům za mléko pod úroveň minimální ceny, tedy zákaz obsažený ve výměru MF č. 2/2000, publikovaném právě až 12. 1. 2000. Žalobcovo jednání totiž neprotiřečilo pouze tomuto požadavku předpisu podzákonné síly, ale bylo především jednáním obcházejícím samotný účel cenových předpisů; slovy soukromého práva, jímž žalobce podstatně argumentuje, bylo jeho jednání v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku ve smyslu § 265 obchodního zákoníku či dobrými mravy ve smyslu § 3 občanského zákoníku, lze-li právě v těchto ustanoveních hledat možný průnik soukromého práva s právem veřejným či s metaprávními normativními systémy. Na námitku týkající se neaplikovatelnosti výměru MF č. 2/2000 v období od 1. 1. 2000 do 12. 1. 2000 tak lze přistoupit pouze v té části, kde tento výměr nově stanovil výšku minimálních cen mléka, a to také správní orgán učinil, když aplikoval tuto minimální cenu, jejíž výše byla pro žalobce jistě informací novou, až od února 2000. Nelze na ni ovšem přistoupit v té části, kde žalobce namítá neaplikovatelnost zákazu smluvních požadavků, snižujících v konečném důsledku výkupní cenu pod úroveň ceny minimální, neboť to by znamenalo de facto a dovedeno do důsledků zároveň vyslovit, že kvůli zpoždění publikace výnosu MF č. 2/2000 o dvanáct dní, byla po dobu těchto dvanácti dní suspendována tisíciletá právní zásada zákazu jednání in fraudem legis, neboť právě takovým jednání žalobce dle názoru Nejvyššího správního soudu bylo. Toto obcházení zákona je zde zjevné zejména proto, že procentní výše stanovené finanční odměny kolísající v závislosti na platební pohotovosti žalobce, tedy na okolnostech neovlivnitelných dodavateli, od 4,0% do 9,5% z účtované ceny mléka je v nízkoinflačním prostředí ČR ve zjevném nepoměru k reálnému tempu znehodnocování peněz, či k prospěchu, plynoucímu dodavatelům ze zlepšení cash-flow, jakkoli nelze vyloučit individuální výjimky. Neobstojí tedy ani argument souladnosti předmětné finanční odměny se zákonem, ani argument neaplikovatelnosti výměru MF č. 2/2000.

Co se týče údajně nesprávného výpočtu výše neoprávněného majetkového prospěchu, nelze přijmout požadavek žalobce, aby pro výpočet tohoto neoprávněného majetkového prospěchu bylo použito občanského či obchodního zákoníku, neboť zde není, jak bylo vyloženo výše, splněna podmínka neaplikovatelnosti vyhlášky č. 580/1990 Sb., tvrzená žalobcem jako nezbytná podmínka aplikace některého z těchto dvou soukromoprávních kodexů. V otázce zohlednění DPH pak nemůže Nejvyšší správní soud než odkázat na vyjádření žalovaného a doplnit, že argumentace žalobce je vnitřně rozporná, když pokládá finanční odměnu jako platební podmínku za fakt irelevantní z hlediska cenových předpisů, ovšem žádá jejich zohlednění v otázkách daňových. Logičtější je nesporně (a to i s odhlédnutím od uváděných pokynů MF, publikovaných pod značkou „D“, které nejsou pramenem práva) argumentace žalovaného, považující placení této odměny za daňově irelevantní, neboť tato částka není součástí ceny z hlediska účetního a daňového; na druhé straně je ale placení této odměny plněním, které ve svých důsledcích snižuje zisk dodavatelů pod zaručenou úroveň, a je tedy v rozporu se zájmy, jež má chránit zákon o cenách. Pokud totiž nepřihlížení ke skontu jako platební podmínce nenarušuje principy a fungování daňového práva ČR, toto nepřihlížení k němu z pohledu předpisů cenových by mohlo snadno anticipovat tuto ochranu jako celek. Pokud by bylo využito paralely s poskytováním dojicích strojů dodavatelům mléka používané žalobcem, k tomu by orgány daňové správy při stanovení DPH z kupní ceny také nepřihlížely, přestože i ono představuje náklad odběratele. Orgány cenové k nim ovšem musejí přihlížet a musejí také zkoumat, zda se celkový prospěch poskytnutý dodavatelům nedostává pod hranici požadovanou zákonem, jež je přehledně vyjádřena minimální cenou. V posuzovaném případě se tento celkový prospěch vyjádřený v penězích, jak bylo vysvětleno výše, pod tuto hranici dostává.

Jako obiter dictum považuje Nejvyšší správní soud na závěr za vhodné dodat, že si je vědom, že samotná existence cenových předpisů a regulačních opatření vzbuzuje v prostředí tržní ekonomiky vážné pochybnosti o své oprávněnosti, jak se prokazuje v diskuzích na poli ekonomie, právní vědy a v neposlední řadě také v některých nálezech Ústavního soudu, z poslední doby například ve zmiňovaném nálezu Pl. ÚS č. 3/00 či v nálezech Pl. ÚS 24/99 a Pl. ÚS 5/01. Na straně druhé ovšem není-li přímo samu platnost a účinnost zákonů a podzákonných předpisů v konkrétním posuzovaném možno zpochybnit, jak bylo prokázáno testem ústavnosti výše, nelze než opět odkázat na neměnné právní maximy a připomenout, že i přísný zákon je zákonem, se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospívá k závěru, že pokuta uložená oběma napadenými rozhodnutími byla v předmětné výši uložena plně v souladu s právem. Proto Nejvyšší správní soud žalobu jako nedůvodnou zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.), přičemž tak učinil se souhlasem účastníků řízení bez nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Žalobce, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému – jak vyplývá ze spisového materiálu - náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. 10. 2003

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu